

เลขที่ ๒๖

รายงานส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน
และระงับอัคคีภัยในชุมชน

จัดทำโดย สิบตำรวจโทอัครินทร์ สุขะ

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการ
สังกัดสถานีดับเพลิงและกู้ภัยพญาไท กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย ๑
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารนครต้น รุ่นที่ ๓๗

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. หัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน

๑. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนในระดับชาติ โดยให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ และให้มีคณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนในระดับจังหวัด (รวมถึงกรุงเทพมหานครและอื่นๆ) ให้สอดคล้องกับแผนฯ ระดับชาติ โดยให้มีผู้อำนวยการ รับผิดชอบ และมีอำนาจสั่งการตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงท้องถิ่น พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครมีหน้าที่ ดังนี้

มาตรา ๓๒ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
- (๒) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครของกรุงเทพมหานคร
- (๓) จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะ และสิ่งอื่นเพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร
- (๔) ดำเนินการให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับอันตรายหรือเสียหายจากสาธารณภัย รวมถึงตลอดทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย และการปฏิบัติการใด ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๕) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้ว่าราชการกลางมอบหมาย เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๓) (๔) และ (๕) ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจสั่งการสวนราชการและหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งประสานกับหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล หรือตามที่ร้องขอ โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็น “องค์กรชั้นนำด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร”

พันธกิจ/ภารกิจ ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

๑. ด้านการป้องกันก่อนเกิดเหตุ ดำเนินการเตรียมการป้องกันอัคคีภัยจะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาชนซึ่งถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการป้องกันอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านการระงับเหตุ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดำเนินการภารกิจดังกล่าว จึงจัดทำแผนเผชิญเหตุโดยสนธิกำลังระหว่างหน่วยงานในสังกัด และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การเข้าทำการดับเพลิงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว รวมทั้งร่วมกับชุมชนต่างๆ ในการจัดทำแผนอพยพหนีไฟ นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรการเป็นการป้องกันและบรรเทาภัยของกรุงเทพมหานคร

๓. ด้านการฟื้นฟูและสงเคราะห์ โดยให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๕๐ เขต โดยมอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค เงินทุนประกอบอาชีพ ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยนั้น ชุมชนมีทัศนคติที่ดีในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนตนเอง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนมีความสนใจมุ่งมั่นร่วมกันทุกขั้นตอนตั้งแต่การป้องกัน ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ แนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

- กิจกรรมการพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มจากประชาชนที่จะเป็นผู้ริเริ่มเนื่องจากเป็นผู้รู้ปัญหาของชุมชนและความต้องการของตนเอง
- แนวทางการพัฒนา ต้องพิจารณาจากขีดความสามารถของชุมชน
- ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการกำหนดกิจกรรมการวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยของสมาชิกของชุมชน มีการทำงานเป็นกลุ่มในรูปองค์กรชุมชน
- สมาชิกในชุมชนควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนให้มากที่สุด
- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ภาครัฐ เช่น สำนักงานเขต, การเคหะแห่งชาติ, สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, การประปานครหลวง เป็นต้น ภาคเอกชน เช่น มูลนิธิองค์กรทางการกุศลต่างๆ

เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้สถานีดับเพลิงและกู้ภัยที่มีชุมชนอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง เข้าไปทำการสำรวจและร่วมกันวางแผนต่างๆ ร่วมกันในแต่ละชุมชนได้มีการกำหนดตัวบุคคลหรือมอบหมายภารกิจ ถ้าหากเกิดเหตุเพลิงไหม้ขึ้นที่ชุมชน ตลอดจนการให้สำรวจเส้นทางเข้า/ออกมีกี่ทาง แหล่งน้ำธรรมชาติมีหรือไม่ วัสดุอุปกรณ์ดับเพลิงและกู้ภัยอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้แค่ไหน ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนมีความตระหนักรู้แค่ไหนในการป้องกันเหตุเพลิงไหม้ที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนตนเอง

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัย
- ๓.๒ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ทักษะในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

๔. เป้าหมาย

- ๔.๑ ชุมชนมีแผนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยของตนเอง
- ๔.๒ มีทีมดับเพลิงภายในชุมชน

๕. แนวคิด / หลักการที่ใช้ในการศึกษา

๕.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เป็นการที่ใช้ประชาชนที่พักอาศัยในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับรู้ในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยตรงในชุมชน ซึ่งจะทำให้ประชาชน ได้รับการพัฒนา มีความสามารถ ทำให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการ ดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับและเห็นถึงความจำเป็นของกิจกรรมนั้นๆ

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

- ร่วมคิด (P) ร่วมกันคิด วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจ
- ร่วมทำ (D) ร่วมดำเนินการ และร่วมผลดำเนินการ
- ร่วมติดตาม ประเมินผล (C) ร่วมติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินการ
- ร่วมทบทวน (A) ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ปรับแผนให้เหมาะสมและเกิดความยั่งยืน

๕.๒. การวิเคราะห์ SWOT Analysis องค์ประกอบของ SWOT มีทั้งหมด ๔ อย่างด้วยกัน ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ SWOT นั่นเอง ซึ่งเป็นการนำตัวอักษรหน้าในภาษาอังกฤษของหลักการทั้งหมด ๔ อย่างมารวมกัน เพื่อความ สะดวกสบายและง่ายในการจดจำนั่นเอง ซึ่งประกอบไปด้วยดังนี้

- ๑) จุดแข็ง (Strength) คือ ความสามารถและสถานการณ์ที่ดีภายในองค์กร
- ๒) จุดอ่อน (Weakness) คือ ความสามารถและสถานการณ์ที่เป็นข้อด้อยขององค์กร ซึ่งต้องได้รับการแก้ไข
- ๓) โอกาส (Opportunity) คือ หนทางที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ
- ๔) อุปสรรค (Threat) คือ ปัจจัยที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย ๑ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

๑. สภาพแวดล้อมภายใน

จุดแข็ง (Strength)

๑) ประชาชนผู้ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนได้รับผลกระทบโดยตรงจึงให้ความร่วมมือกันกับเจ้าหน้าที่ในการวางแผนการป้องกันและระงับเหตุ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในวันข้างหน้า

๒) บุคลากรของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย ๑ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครมีความหลากหลายสาขาอาชีพทำให้มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในด้านต่างๆ และสามารถใช้ความรู้ที่หลากหลายให้เกื้อกูลบูรณาการกัน

๓) กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย ๑ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครทุกสถานีดับเพลิงและกู้ภัยมีเครื่องจักรกลยานพาหนะอุปกรณ์ด้านสาธารณภัยทำให้กรุงเทพมหานครมีเครื่องจักรกลยานพาหนะ อุปกรณ์ด้านสาธารณภัยรองรับเหตุการณ์ต่างๆ

จุดอ่อน (Weakness)

๑) ข้อมูลด้านสาธารณภัยบางส่วนยังขาดความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพทำให้การตัดสินใจหรือสั่งการล่าช้า และขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเครื่องมือเครื่องจักรของแต่ละหน่วยงานเพื่อให้เป็นคลังข้อมูลสาธารณภัย

ความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

- บ้านพักอาศัยปลุกติดต่อกันเป็นจำนวนมากไม่มีแนวกันไฟ บ้านพักอาศัย มีลักษณะที่เป็นเชื้อเพลิงติดไฟได้ง่าย

- อาจมีองค์ประกอบที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยกระจายในชุมชน
- มีการต่อใช้ไฟฟ้าโดยมีความรู้ในการใช้ที่ไม่ถูกต้อง
- มีวัสดุที่เป็นเชื้อเพลิงไม่ถูกจัดเก็บให้เป็นระเบียบถูกต้อง

อุปสรรคที่มีผลต่อการเข้าระงับเหตุ

- ไม่มีแหล่งน้ำที่สะดวกและปริมาณที่เพียงพอ สำหรับดับเพลิงเมื่อเกิดเหตุขึ้น
- อุปกรณ์ดับเพลิงที่มีความเหมาะสมเข้าถึงได้ไม่สะดวกและรวดเร็ว
- ขาดแคลนอุปกรณ์ดับเพลิงที่ใช้ส่วนบุคคลและส่วนกลางสาธารณะ
- จำนวนประชากรที่อยู่อาศัยจำนวนมาก เป็นอุปสรรคต่อการดับเพลิง

๒) งานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย ๑สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครขาดผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะด้าน ทำให้การประเมินสถานการณ์ขาดความน่าเชื่อถือ และขาดผู้เชี่ยวชาญที่มีฐานข้อมูลในเชิงลึกที่สามารถให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้บริหารระดับสูง

๒. สภาพแวดล้อมภายนอก

โอกาส (Opportunity)

๑) มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ มุ่งให้ สังคมมี ภูมิคุ้มกัน เพื่อเตรียมพร้อมรองรับกับสาธารณภัย โดยการยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ นอกจากนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติได้ กำหนดให้มียุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ(พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑) เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานของ หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้คนในชาติมีภูมิคุ้มกัน มีส่วนร่วม และผนึกกำลังทุกภาคส่วน ภายใต้การบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ

๒) รัฐบาลให้ความสำคัญกับภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและผลักดัน การจัดการสาธารณภัยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๓) มีระบบการสื่อสาร/เครือข่ายที่มีความทันสมัยและมีภาคีเครือข่ายที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน เทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนงานด้านสาธารณภัย

๔) ผู้บริหารกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

อุปสรรค (Threat)

๑) ขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่างๆในระดับพื้นที่ทำให้เกิดปัญหาแบบแยกส่วนส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ปัญหา

๒) ประชาชนยังขาดความรู้และขาดจิตสำนึกในการป้องกันสาธารณภัยและไม่ตระหนักถึงผลกระทบ ของภัยที่อาจเกิดขึ้นได้จึงมักจะมีพฤติกรรมที่เสี่ยงและล่อแหลมต่อการเกิดภัย แม้จะมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

๓) หลายหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทำให้ไม่มีเอกภาพ ในการบริหารจัดการสาธารณภัย

๖. แนวทางการดำเนินการ/ระยะเวลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน ซึ่งอยู่ในเขต พื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงและกู้ภัยพญาไท มีภารกิจหลายอย่างที่จะต้องดำเนินการ โดยผู้จัดทำ รายงาน ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ ขั้นตอนเตรียมการ ประกอบด้วย

- ประสานประธานชุมชน เพื่อกำหนดวัน เวลาสำรวจจัดทำแผนร่วมกัน รวมทั้งกำหนด จำนวน ผู้เข้ารับการอบรม สถานที่ฝึกสำหรับการฝึกอบรม

- ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการร่วมกันในการจัดทำแผนการอบรมให้ความรู้ การป้องกันและระงับอัคคีภัย เช่น สำนักงานเขต เจ้าของที่ดิน สถานีตำรวจท้องที่ องค์กรการกุศล อาสาสมัคร และนักการเมืองในพื้นที่

๖.๒ ขั้นตอนดำเนินการ

- ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนสำรวจจัดทำข้อมูลชุมชน เช่น สถานที่ตั้ง ชื่อประธานชุมชน จำนวนบ้านเรือน จำนวนประชากร ลักษณะสิ่งปลูกสร้าง แหล่งน้ำธรรมชาติ หัวประปาดับเพลิง และอุปกรณ์ดับเพลิงในชุมชน

- ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนจัดทำแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน และประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อให้ทราบแผนงาน และร่วมจัดทำแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัย

- กำหนดหลักสูตรในการอบรมให้ความรู้ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย และจัดทำร่างแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนเผชิญเหตุเพลิงไหม้ชุมชนของสถานี พร้อมทั้งรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อขออนุมัติแผน

- จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรมให้ความรู้การป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงและกู้ภัยพญาไทดำเนินการฝึกอบรมป้องกันและระงับอัคคีภัยเพื่อให้ความรู้ ทักษะการป้องกันและระงับอัคคีภัยกับประชาชนในชุมชน โดยผู้เข้ารับการอบรมประมาณ ๑๐๐ คน เพื่อให้เกิดความตระหนักในการป้องกันตนเองจากอัคคีภัย โดยแบ่งเป็น ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ดังนี้

ภาคทฤษฎี โดยการอบรมให้ความรู้ด้วยวิธีการบรรยาย ประกอบวีดิทัศน์ มีหัวข้อสำคัญ ดังนี้

๑. องค์ประกอบของไฟ
๒. ประเภทของไฟ และวิธีการดับไฟ
๓. ประเภทของเครื่องดับเพลิง
๔. สาเหตุของการเกิดไฟในชุมชน
๕. การป้องกันบ้านให้พ้นจากอัคคีภัย
๖. การอพยพหนีไฟและการปฐมพยาบาล
๗. การจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย

ภาคปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติการดับเพลิงโดยการจำลองสถานการณ์การเกิดเหตุเพลิงไหม้ และให้ประชาชนทำการดับเพลิงด้วยอุปกรณ์ที่มีอยู่ในบ้านและชุมชน ฝึกการดับเพลิงเป็นทีม

๑. การใช้ถังดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง
๒. การใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาบหามพร้อมอุปกรณ์
๓. การปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้ได้รับบาดเจ็บ

การจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนซึ่งประกอบด้วย แผนการตรวจตราชุมชน การเฝ้าระวัง ป้องกันการเกิดอัคคีภัย และสำรวจความปลอดภัย โดยชุมชนมอบหมายหน้าที่การดำเนินการตามแผนที่กำหนด มีรายละเอียดดังนี้

- ตรวจสอบความพร้อมของถังดับเพลิงในชุมชน
- ตรวจสอบความพร้อมของเครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาบหาม และการบำรุงรักษา

- เผ่าระวางกิจกรรมอันอาจก่อให้เกิดอัคคีภัย เช่น การเผาขยะ
- การกำจัดแหล่งสะสมเชื้อเพลิงต่างๆ เช่น หญ้าแห้ง กองขยะ วัชพืช
- จัดทำผังการติดต่อสื่อสาร และระบบการแจ้งเตือนกรณีเกิดเหตุเพลิงไหม้

แผนการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน หรือแผนเผชิญเหตุ เพื่อกำหนดภารกิจหน้าที่การเข้า
ระงับเหตุเพลิงไหม้เบื้องต้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

- การดับเพลิงโดยผู้พบเหตุคนแรกด้วยถังดับเพลิงชนิดมือถือที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุ
- การดับเพลิงโดยใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาบหาม เมื่อไม่สามารถดับเพลิงด้วยถังดับเพลิงชนิดมือถือ ทีมดับเพลิงประจำชุมชนต้องใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาบหามเข้าทำการดับเพลิงหรือเพื่อ
ป้องกันการติดต่อลุกลาม
- การแจ้งเหตุเมื่อไม่สามารถดับเพลิงได้ในเบื้องต้น และเพื่อป้องกันความตื่นตระหนกให้มีการ
กำหนดตัวบุคคลมากกว่า ๑ คน เพื่อแจ้งเหตุ หรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือโทรศัพท์
หมายเลข ๑๙๙ หรือทางวิทยุสื่อสาร

แผนการอพยพหนีไฟในชุมชน เพื่อการอพยพประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพต้องดำเนินการอย่าง
รวดเร็วและต้องมีความปลอดภัย โดยต้องมีการซ้อมแผนการอพยพอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

- กำหนดจุดรวมพลและเส้นทางเพื่ออพยพประชาชนไปยังที่ปลอดภัย ซึ่งอาจมีมากกว่า ๑ จุด
และตรวฉนวนผู้ที่อาจติดค้างอยู่ในบ้าน เพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ดับเพลิงทราบเพื่อเข้าทำการช่วยเหลือ
- กำหนดผู้นำทางหนีไฟ เมื่อเกิดเพลิงไหม้จะเกิดความตื่นตระหนก มีผู้นำทางกำหนดไว้ในแผน
อาจกำหนดไว้มากกว่า ๑ คน
- การปฐมพยาบาล เมื่อเกิดเหตุอาจมีผู้ได้รับบาดเจ็บ การปฐมพยาบาลเป็นการบรรเทาอาการ
บาดเจ็บก่อนนำส่งโรงพยาบาล
- การรักษาทรัพย์สิน ควรกำหนดให้มีผู้ที่ทำหน้าที่รักษาทรัพย์สินที่มีการเคลื่อนย้ายออกมา
ให้ปลอดภัยจากมิถุนาชีพ

แผนการบรรเทาทุกข์ภายหลังเพลิงสงบ

- การบรรเทาทุกข์เป็นการช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชนกันเอง จากผู้ที่ไม่ประสบภัยรอการ
ช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ โดยชุมชนจัดตั้งศูนย์ชั่วคราว อาจใช้จุดรวมพลหรือศาลาประชาคมประจำชุมชน
การช่วยเหลือด้านอาหาร เสื้อผ้า และที่พักชั่วคราว
- ประธานชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชนประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขต
มูลนิธิ ฝ่ายบรรเทาสาธารณภัย สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นักการเมือง การไฟฟ้านครหลวงการ
ประปานครหลวง เป็นต้น

๖.๓ ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓

๖.๔ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ๑ ผู้บริหารสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อนุมัติโครงการและงบประมาณ
- ๒ หัวหน้าสถานีดับเพลิงพิจารณาให้ความเห็นชอบเสนอโครงการและติดตามผล
- ๓ ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลเสนอโครงการ ดำเนินการจัดกิจกรรม ประสานผู้เกี่ยวข้องติดตามประเมินผลโครงการ
- ๔ เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงและกู้ภัยพญาไท ร่วมดำเนินการ
- ๕ ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนทุกคน
- ๖ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน นักการเมืองท้องถิ่นให้การสนับสนุนโครงการ

๗. ประโยชน์จากการศึกษา

๑. สถานีดับเพลิงและกู้ภัยพญาไท มีข้อมูลชุมชนในการเข้าไปช่วยเหลือระงับเหตุด้วยความรวดเร็ว ลดการสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สิน
๒. ประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักรู้ และให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๓. ประชาชนในชุมชนมีทักษะการดับเพลิงเบื้องต้น การอพยพหนีไฟสามารถช่วยเหลือตนเองได้หากมีเหตุเพลิงไหม้ ก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ
๔. ชุมชนมีแผนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยโดยการมีส่วนร่วมและบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน

๘. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

- ๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับผลผลิต (OUTPUT) หรือระดับผลลัพธ์ (OUTCOME)
 - ระดับผลผลิต(Output)
 - การวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนมุ่งเน้นให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณภัย เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือเหตุเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้นทุกรูปแบบในอนาคต เพื่อลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน
 - การวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนเป็นการป้องกันที่ต้นเหตุของปัญหาการเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน เป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยตามนโยบายของผู้บริหาร กรุงเทพมหานคร

- เป็นการเสริมสร้างทัศนคติให้กับประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือเหตุเพลิงไหม้หรือพิบัติภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

- ให้ชุมชนบ้านครัวเหนือ และชุมชนเป้าหมายอื่น ๆ มีความร่วมมือ ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างหน่วยงานราชการ

- จัดทำแผนการป้องกันเหตุเพลิงไหม้ร่วมกันระหว่างประชาชนผู้ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบและการหมั่นสำรวจตรวจตราจุดเสี่ยงภัยต่างๆ หรือวัสดุอุปกรณ์สำหรับดับเพลิงและกู้ภัยให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

- ประชาชนหรือผู้ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนเข้าใจในแผนที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นมาและมีความชำนาญในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ดับเพลิงและกู้ภัยเพิ่มขึ้น

ระดับผลลัพธ์ (outcome)

- ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะในการป้องกันและระงับอัคคีภัยเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐

โดยเปรียบเทียบ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม (Pretest- Posttest)

- มีผู้เข้าร่วมจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยไม่น้อยกว่า ๘๐ คน

- อัตราการเกิดอัคคีภัยในชุมชนลดลง ร้อยละ ๘๐

- ระดับของความรุนแรงกรณีเกิดเหตุเพลิงไหม้ลดลง ร้อยละ ๘๐

- ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจในแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยที่ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการดำเนินการทุกขั้นตอน ร้อยละ ๘๐

๙.๓ วิธีการประเมินผล

- ประเมินจากการทดสอบความรู้ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม (Pretest-Posttest)

- ประเมินจากจำนวนผู้เข้าร่วมจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน

- ประเมินจากสถิติการเกิดอัคคีภัย ภายในปีงบประมาณที่ผ่านมา

- ประเมินจากการสำรวจความเสียหายของการเกิดเหตุเพลิงไหม้

- ประเมินจากความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน ในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย

๙.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

- แบบทดสอบความรู้ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม (Pretest-Posttest)

- แบบรายงานผลการจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน

- รายงานสถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน

- รายงานสำรวจความเสียหายของการเกิดเหตุเพลิงไหม้

- แบบประเมินความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน

- เจ้าหน้าที่สามารถกำหนดระยะเวลาในการเดินทางออกไประงับเหตุเพลิงไหม้ ถ้าหากเกิดเหตุเพลิงไหม้ขึ้นที่ชุมชนนั้นๆได้ ในส่วนของภาคประชาชนก็สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการลดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินถ้าหากเกิดเหตุขึ้นจริง

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและการประเมินผล

- ให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือกลุ่มผู้ที่ได้รับมอบหมายทดลองใช้วัสดุ อุปกรณ์ดับเพลิงและกู้ภัยให้ดูว่ามีการใช้อย่างถูกวิธีทั้งก่อนและหลัง
- ประชาชนในชุมชนบ้านครัวเหนือที่เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการดับเพลิงขั้นต้นและการอพยพหนีไฟเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า ๘๐%
- สถิติในการเกิดเหตุเพลิงไหม้และเหตุบรรเทาสาธารณภัยลดลง หรือหากเกิดเหตุเพลิงไหม้ก็สามารถที่จะระงับเหตุเพลิงไหม้ดังกล่าวนั้นให้สงบลงโดยเร็วก่อนที่จะกลายเป็นรายใหญ่
- ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจในแผนเนื่องจากมีส่วนร่วมกันทุกขั้นตอนในการดำเนินการ

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟในชุมชนเป็นประจำทุกสามเดือน ทกเดือนอย่างต่อเนื่อง หรือควรจัดให้มีการฝึกอบรมดับเพลิงขั้นต้นและซ้อมอพยพหนีไฟระหว่างชุมชนเป็นกลุ่มอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

๑๐.๒ ควรมีการจัดให้ผู้ผ่านการฝึกอบรม หรือทีมดับเพลิงในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่นๆ หรือหน่วยงานภายนอก

๑๐.๓ ปัญหาความขัดแย้งกันเองภายในชุมชน อาจส่งผลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย ซึ่งต้องแก้ปัญหาคความขัดแย้ง โดยการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสมและมีความพึงพอใจด้วยกันทุกฝ่าย

๑๐.๔ ควรมีการจัดสรรงบประมาณต่อเนื่องในการจัดทำแผนและการฝึกอบรม ในการให้ความรู้การฝึกซ้อมตามแผนเพื่อรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา